

УДК 371.3:004.85

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ОСВІТІ

Івашньова С.В.

У статті представлено аналіз сучасних соціальних сервісів та соціальних мереж з огляду можливості їх використання в системі загальної середньої освіти. На підставі проведеного опитування визначено основні чинники, що впливають на рівень їх використання.

Ключові слова: соціальний сервіс, соціальна мережа, загальна середня освіта, інформаційні технології.

В статье представлен анализ социальных сервисов и социальных сетей с точки зрения возможностей их использования в системе общего среднего образования.

Ключевые слова: социальный сервис, социальная сеть, общее среднее образование, информационные технологии.

The article presents the analysis modern social services and social networks from the point of view of their possible use in the system of general secondary education. On the basis of the survey results the main factors that influence the level of their use are determined.

Key words: social service, social network, general secondary education, information technologies.

Вступ. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, що відбувся за останні 15 років, поширення їх у повсякденному житті та професійній діяльності викликали необхідність перегляду підходів до навчання, сприяли поширенню використання можливостей комп'ютерної техніки не лише на уроках інформатики, а й при вивченні інших навчальних предметів.

Базуючись на основних положеннях формування та розвитку постіндустріального суспільства, економіки знань та можливостях сучасних ІКТ, науковці та педагоги-практики активно досліджують питання формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у системі підвищення кваліфікації (Т.В.Папернова), підготовки педагогічних працівників до використання інформаційно-комунікаційних технологій (С.В.Івашньова, О.М.Науменко, Г.Г.Науменко, С.В.Шюстя), особливості використання інформаційних технологій у викладанні окремих предметів (Л.А.Карташова, Т.І.Коваль, Н.П.Кочубей), різноманітні аспекти впровадження дистанційної освіти школярів (Ю.М.Богачков, В.Ю.Биков, В.М.Кухаренко, С. Г.Литвинова, О.П.Пінчук, П.С.Ухань). Особливої уваги заслуговують дослідження, спрямовані на вивчення ролі віртуальних співтовариств у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності школярів (А.В.Светлорусова), досвіду інтеграції мережних інформаційно-комунікаційних сервісів і ресурсів до навчального процесу (В.О.Черненко).

Актуальність статті зумовлена посиленням уваги з боку суспільства та наукової спільноти до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність системи загальної середньої освіти та необхідністю об'єктивного аналізу рівня готовності учасників навчального процесу до таких змін; чинників, що на нього впливають; дидактичних можливостей соціальних сервісів та соціальних мереж.

Мета даної статті полягає в уточненні змісту понять "соціальний сервіс" та "соціальна мережа"; аналізі доступних в них функцій з точки зору можливості організації навчання та практичного досвіду використання вказаних ресурсів у системі загальної середньої освіти.

Виникнення соціальних сервісів та соціальних мереж пов'язане із задоволенням потреби користувачів мережі Інтернет у безпосередньому спілкуванні та співпраці. Вивчення доступних джерел, що стосуються функціонування соціальних сервісів та соціальних мереж, свідчить про те, що навколо змісту цих понять точиться дискусія. В межах даного дослідження ми дотримуємось найбільш загального визначення поняття "соціальна мережа" як віртуального майданчика, що забезпечує своїми засобами спілкування, підтримку, створення, розбудову, відображення та організацію соціальних контактів, у тому числі й обмін даними між користувачами, який передбачає попереднє створення облікового запису.

Соціальні мережі орієнтовані на різну цільову аудиторію – молодіж шкільного та студентського віку (ВКонтакте), користувачів більш старшого віку (Однокласники), університетську аудиторію (Facebook), наукову спільноту (SciWorld, Ukrainian Scientists Worldwait), професіоналів у різних галузях (LinkedIn) тощо. Стандартний набір інструментів соціальної мережі передбачає збереження фото-, відео-, аудіо-матеріалів на персональній сторінці користувача, можливість пошуку користувачів за певними ознаками та додавання їх до окремого пріоритетного списку, надання членам такого списку певних переваг перед іншими користувачами даної мережі, обмеженням спілкування з небажаними відвідувачами особистої сторінки.

Соціальні сервіси мають інше призначення та відзначаються іншим стандартним інструментарієм. У найбільш загальному вигляді *соціальний сервіс – це мережевий засіб для створення, збереження, передачі, спільної роботи над документами різного типу*. До найбільш відомих сервісів, орієнтованих на збереження та передачу документів у різних форматах, спільну роботу над ними, належать такі, як Scribd, Slideboom, Slideshare, Calameo та інші. Перераховані ресурси дозволяють зберігати документи, створені в різних форматах, надавати іншим користувачам можливість скачувати файли (текстові документи, таблиці та презентації), редагувати їх в різних режимах (on-line та off-line; індивідуально чи в групі, синхронно чи асинхронно). Спілкування як таке не є основним завданням в таких сервісах; зворотних зв'язок реалізується через систему взаємооцінювання; формування списків матеріалів та користувачів, чий матеріал викликали зацікавленість, надання диференційованого доступу до документів різним групам користувачів (перегляд, внесення змін в оригінальний документ з подальшим збереженням результатів або без нього, надання дозволу на друк документа та збереження його на особистому ПК користувачів, вбудовування HTML-коду або активного посилання на документ в інші ресурси мережі Інтернет).

В окрему групу варто виділити засоби миттєвого обміну текстовими повідомленнями (ICQ, Quip, MNS, Miranda та інші), голосового спілкування (Skype), обміну короткими повідомленнями серед груп абонентів (Twitter), чати та блоги. Поступовий розвиток та розбудова таких засобів в даний момент привели до формування достатньо багатого інструментарію, доступного користувачам, який дозволяє не лише обмінюватись короткими текстовими чи голосовими повідомленнями (основне призначення ресурсу), а й передавати файли, організувати спілкування між користувачами в групі в режимі конференції. З наведеного вище можна зробити висновки про багаті можливості доступних безкоштовних соціальних сервісів та соціальних мереж, які можуть бути використані з навчальною метою.

З метою визначення рівня використання соціальних сервісів та соціальних мереж у навчальному процесі було проведено опитування, в якому взяли участь як педагогічні працівники, так і учні загальноосвітніх навчальних закладів. За оцінками респондентів-вчителів значна кількість учнів (до 70%) мають вдома доступ до ПК та мережі Інтернет, якими активно користуються у позанавчальний час. Особливо популярними,

на думку вчителів, серед учнів є соціальні мережі, сервіси з обміну миттєвими повідомленнями, голо-совий та відеозв'язок, а також сервіси, призначені для збереження та надання доступу до фото- та відеофайлів. Респонденти-учні підтвердили вказане припущення педагогічних працівників. Отримані дані дозволяють стверджувати, що близько 80% учнів у віці від 13 років мають облікові записи у різноманітних соціальних мережах, а близько 70% даної категорії учасників опитування використовують їх щодня.

Вказані ресурси мають значний потенціал з точки зору організації навчання, який використовується дуже обмежено. Результати проведеного опитування свідчать, що незначна частина педагогічних працівників (до 12% респондентів) має певний досвід використання вказаних інтернет-ресурсів з навчальною метою. Це розміщення завдань для учнівських колективів (груп) на особистій сторінці викладача або в спеціально створеній групі користувачів (6% респондентів), розміщення планів, програм, конспектів лекцій на особистих сторінках та блогах (12%), зберігання створених документів та надання відповідних учням для подальшого ознайомлення та виконання завдань off-line (8%) тощо. Вчителі, що належать до першої групи, більш обізнані з можливостями соціальних сервісів, ширше практикують їх використання. Значна частина респондентів використовує інформаційно-комунікаційні технології безпосередньо на уроці, при цьому робить це систематично. Це презентації (учительські та учнівські), відеофрагменти, комп'ютерне тестування, сучасні програмовані педагогічні засоби. Частка таких педагогічних працівників серед учасників опитування склала близько 70%, що свідчить про поступове впровадження сучасних ІКТ в практичну діяльність вчителя.

Проведене опитування та порівняльний аналіз можливостей вказаних вище соціальних сервісів та соціальних мереж дає підстави для наступних **ВИСНОВКІВ**:

- доступні безкоштовні соціальні сервіси здатні задовольнити потреби учасників навчального процесу у збереженні, передачі та спільному використанні різних типів документів;

- переважна більшість учасників навчального процесу (як вчителів, так і учнів) мають досвід використання соціальних сервісів та/або соціальних мереж у повсякденному житті, при цьому педагогічні працівники частіше використовують соціальні сервіси, а учні – соціальні мережі;

- одним із основних чинників, що стримує впровадження використання вказаних ресурсів, залишається рівень готовності системи загальної середньої освіти до використання сучасних засобів навчання (відсутність науково обґрунтованих методичних рекомендацій; норм витрати часу та оплати праці педагогічних працівників).

Регулярне використання соціальних сервісів та соціальних мереж з метою організації навчальної діяльності сприятиме формуванню культури спілкування у віртуальному середовищі; розвитку комунікативної компетентності, що в подальшому позитивно впливатиме на адаптацію до навчання у ВНЗ та професійної діяльності. Термінового аналізу та узагальнення потребує вже наявний досвід використання вказаних

ресурсів у системі загальної середньої освіти. В умовах стрімкого оновлення знань необхідним заходом є активізація діяльності творчих груп вчителів, які мають поширити свою присутність у мережесхвальних спільнотах, виступати ініціаторами їх створення. З точки зору формування необхідних навичок доцільним є спеціально організоване навчання педагогічних працівників, спрямоване на формування та/або вдоско-

налення інформаційно-технологічної компетентності. Глибокого наукового вивчення потребують організаційно-педагогічні та методичні умови використання соціальних сервісів та соціальних мереж у системі загальної середньої освіти; врахування специфіки змісту окремих навчальних предметів при визначенні доцільності використання того чи іншого засобу, освітніх потреб учнів тощо.

Література

1. Карташова Л. А. Створення умов формування готовності майбутніх вчителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес / Л. А. Карташова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lkartashova.at.ua/publ/2-1-0-31>. – Назва з екрану.
2. Ковалевська А. П. Використання інформаційних технологій при викладанні математики / А. П. Ковалевська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Pedagogica/46781.doc.htm. – Назва з екрану.
3. Науменко О. М. Передумови впровадження комп'ютерно орієнтованих засобів навчання в навчальний процес педагогічного коледжу [Електронний ресурс] / О. М. Науменко, Г. Г. Науменко. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/304/1/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_08.pdf. – Назва з екрану.
4. Светлорусова А. В. Роль віртуальних співтовариств у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності старшокласників / А. В. Светлорусова // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : матеріали наукової конференції. – Київ : ІІТЗН НАПН України, 2011. – 111 с. – С. 30–32.
5. Черненко В. О. Досвід інтеграції мережесхвальних інформаційно-комунікаційних сервісів і ресурсів до навчального процесу на прикладі проектів педагогів-учасників Всесвітнього форуму інноваційної освіти Майкрософт 2010 / В. О. Черненко // Засоби і технології сучасного навчального середовища : матеріали Міжнародної VII (XVII) науково-практичної конференції, м. Кіровоград, 20–21 травня 2011 року / відповід. ред. С. П. Величко. – Кіровоград : ТОВ “Код”, 2011. – С. 152.